

Schiller'den Seçmeler

Çeviren ve açıklayan :

Prof. Dr. Burhanettin Batıman

HOFFNUNG

Es reden und traumen die Menschen viel
Von bessern künftigen Tagen,
Nach einem glücklichen goldenen Ziel
Sieht man sie rennen und jagen;
Die Welt wird alt und wird wieder jung,
Doch der Mensch hofft immer Verbesserung.

Die Hoffnung führt ihn ins Leben ein,
Sie umflattert den fröhlichen Knaben,
Den Jüngling locket ihr Zauberschein,
Sie wird mit dem Greis nicht begraben.
Denn beschliesst er im Grabe den müden Lauf,
Noch am Grabe pflanzt er—die Hoffnung auf.

Es ist kein leerer schmeichelnder Wahn,
Erzeugt im Gehirne des Toren,
Im Herzen kündigt es laut sich an:
Zu was Besserm sind wir geboren!
Und was die innere Stimme spricht,
Das tauscht die hoffende Seele nicht.

ÜMİT

İnsanlar bir teviye söyler, hayal ederler,
İleride gelecek daha iyi günleri;
En parlak mutlulukla, altundan hazineler
Verecek bir amaca doğru koşar her biri;
Dünya eskir, yaşlanır, sonra gençleşir tekrar,
İnsan ise hep bir gün düzelir diye umar.

Hayata yol gösteren, açan ümit kuşudur;
Şen çocuğu saran o yumuşak kanatlarla;
Genci aldatıp çeken büyüğü uçusudur;
Gömülmez hem ömrünü tüketen ihtiyarla.
Bitkin yatsa da zira bir gün son nefesinde —
Hâlâ bir ümit yaşar fısıldıyan sesinde.

Bu duygu bir ahmağın kafasından fıskıran,
Yalancı, aldatıcı, boş bir inanç değildir;
Kalbimizden duyulan bir ses der ki her zaman:
İnsan yalnız yükselmek için dünyaya gelir!
İçimizde konuşan bu ses, bu sonsuz avaz,
Ümit eden bir ruhu hiç bir zaman aldatmaz.

LICHT UND WAERME

Der bessere Mensch tritt in die Welt
Mit fröhlichem Vertrauen;
Er glaubt, was ihm die Seele schwellt,
Auch ausser sich zu schauen,
Und weiht, von edlem Eifer warm,
Der Wahrheit seinen treuen Arm.

Doch alles ist so klein, so eng;
Hat er es erfahren,
Da sucht er in dem Weltgedraeng
Sich selbst nur zu bewahren;
Das Herz in kalter, stolzer Ruh,
Schliesst endlich sich der Liebe zu.

Sie geben, ach! nicht immer Glut,
Der Wahrheit helle Strahlen.
Wohl denen, die des Wissens Gut
Nicht mit dem Herzen zahlen.
Drum paart zu eurem schönsten Glück
Mit Schwärmers Ernst des Weltmanns Blick!

İŞİK VE SICAKLIK

Hayata atılan her iyi insan,
Kalbinde sevinçli bir güvenç saklar;
Ruhunu dolduran, bağrından coşan
Duygular, sanır ki, herkeste de var!
Benliği asil bir gayret doludur,
Tuttuğu yol yalnız hakkın yoludur.

Ah, herşey ne kadar âdi, iğrenç, dar!
Öğrenir öğrenmez bu hakikati,
Artık o tek bir şey peşinden koşar:
Nefsine yönelir bütün gayreti.
Benliği soğuk bir huzur içinde,
Kapanır sevgiye gurur içinde.

Hakikat denen o ışık sıcaktır;
Ne yazık, parlamaz çoğu zamanlar!
En mutlu duruma kavuşacaktır,
Bilgiye kalbini kaptırmıyanlar.
Saadet denilen şeye erenler:
Hayalle gerçeği birleştirenler.

DIE WORTE DES WAHNS

Drei Worte hört man, bedeutungsschwer,
 Im Munde der Guten und Besten,
 Sie schallen vergeblich, ihr Klang ist leer,
 Sie können nicht helfen und trösten;
 Verscherzt ist dem Menschen des Lebens Frucht,
 So lang er die Schatten zu haschen sucht.

So lang er glaubt an die goldene Zeit,
 Wo das Rechte, das Gute wird siegen,
 Das Rechte, das Gute führt ewig Streit,
 Nie wird der Feind ihm erliegen;
 Und erstickst du ihn nicht in Lüften frei,
 Stets waechst ihm die Kraft auf der Erde neu.

So lang er glaubt, dass das buhlende Glück
 Sich dem Edeln vereinigen werde,
 Dem Schlechten folgt es mit Liebesblick;
 Nicht dem Guten gehört die Erde.
 Er ist ein Fremdling, er wandert aus
 Und sucht ein unvergaenglich Haus.

So lang er glaubt, dass dem irdschen Verstand
 Die Wahrheit je wird erscheinen,
 Ihren Schleier hebt keine sterbliche Hand,
 Wir können nur raten und meinen.
 Du kerkerst den Geist in ein tönend Wort,
 Doch der freie wandelt im Sturme fort.

Drum, edle Seele, entreiss dich dem Wahn
 Und den himmlischen Glauben bewahre!
 Was kein Ohr vernahm, was die Augen nicht sahn,
 Es ist dennoch das Schöne, das Wahre!
 Es ist nicht draussen, da sucht es der Tor,
 Es ist in dir, du bringst es ewig hervor.

BOŞ İNANCIN SÖZLERİ

Büyük değerde üç söz duyarsınız her zaman,
İyilerin, en iyi kimselerin dilinden;
Fakat boş ve kof bir ses çıkar yankılarından,
Bir yardım, bir teselli bekleme hiç birinden;
Hayatın meyvesini kaybetmektir kaderi,
Yakalamak isterse insan bu gölgeleri.

İnanıyorsa şayet, doğrunun ve iyinin,
Her şeyi yeneceği altundan bir zamana;
Doğru ve iyi her an savaşıacaktır lâkin,
Yenilmiyecek düşman günün birinde ona;
Ayağı havadayken boğup öldüremezsen,
Toprağa her basışta güç kazanır yeniden.

İnanıyorsa şayet, o oynak talih kuşu,
Bir gün gelir yar olur asîle, namusluya;
Kötünün peşindedir onun sevgi uçuşu,
İyinin malı değil bu yeryüzü, bu dünya;
Uzak uzak yollara düşmüş bir yabandır o,
Yıllar boyu yıkılmaz bir ev arayandır o.

İnanıyorsa şayet, yeryüzünde düşünce,
Bir gün gelip tanrısal hakikati bulacak;
Ölümlü bir el ile asla kalkmaz o peçe,
Yapabildiklerimiz zan ve tahmindir ancak;
Şatafatlı bir söze fikri hapsedersin sen,
Ama hür olan yürür fırtınalar içinden.

Onun için, asil ruh, kuru lâfları bırak,
Ama kutsal inancı sakla bağrında her an;
Görmemiş olsa da göz, işitmese de kulak,
Güzel ve doğru yine yaşıyor, buna inan!
Bir ahmak ancak gider onu dışarda arar,
Onu yaratan sensin, o senin içinde var.

DER HANDSCHUH

Vor seinem Löwengarten
 Das Kampfspiel zu erwarten,
 Sass König Franz,
 Und um ihn die Grossen der Krone
 Und rings auf hohem Balkone
 Die Damen in schönem Kranz.

Und wie er winkt mit dem Finger,
 Auftut sich der weite Zwinger,
 Und hinein mit bedaechtigem Schritt
 Ein Löwe tritt
 Und sieht sich stumm
 Rings um,
 Mit langem Gaehnen,
 Und schüttelt die Maehnen
 Und streckt die Glieder
 Und legt sich nieder.

Und der König winkt wieder,
 Da öffnet sich behend
 Ein zweites Tor,
 Daraus rennt
 Mit wildem Sprunge
 Ein Tiger hervor.
 Wie der den Löwen erschaut,
 Brüllt er laut,
 Schlaegt mit dem Schweif
 Einen furchtbaren Reif
 Und recket die Zunge,
 Und im Kreise scheu
 Umgeht er den Leu
 Grimmig schnurrend,
 Drauf streckt er sich murrend
 Zur Seite nieder.

ELDİVEN

Arslanların bahçesi önündeki alanda
 Oynanacak oyunu görmek için şu anda,
 Kiral oturuyordu.
 Yanında ülkesinin büyükleri toplanmış,
 Yükselen tribünler üstünde sıralanmış,
 Bir demet çiçek gibi hanımlar duruyordu.

Kiral parmağıyla bir işaret yapar yapmaz,
 Demirden, koskocaman kafes açılır biraz,
 Düşünen adımlarla yavaş yavaş bir arslan,
 Çıkar geniş kapıdan;
 Etrafına baka baka canavar,
 Koca ağzını açar,
 Çıkarmadan sesini,
 Sallayıp yelesini,
 Gerinir, bir an durur,
 Sonra yere oturur.

Kiral tekrar el vurur;
 Şimşek gibi açılan
 İkinci bir kapıdan,
 Koca bir kaplan fırlar;
 Azgın azgın dolanır,
 Sığrar, bakınır, hırlar;
 Arslana çatar çatmaz,
 Bağırır avaz avaz,
 Kuyruğuyla bu sefer,
 Korkunç bir halka çizer,
 Dili ile yalanır,
 Dolanır ürkek ürkek,
 Yanaşmaz arslana pek,
 Hır hır hırıldanarak,
 Kinle mırıldanarak,
 Yan gelip yere yatar.

Und der König winkt wieder,
 Da speit das doppelt geöffnete Haus
 Zwei Leoparden auf einmal aus,
 Die stürzen mit mutiger Kampfbegier
 Auf das Tigertier.
 Das packt sie mit seinen grimmigen Tatzen,
 Und der Leu mit Gebrüll
 Richtet sich auf—da wirds still,
 Und herum im Kreis,
 Von Mordsucht heiss,
 Lagern sich die greulichen Katzen.

Da faellt von des Altans Rand
 Ein Handschuh von schöner Hand
 Zwischen den Tiger und den Leu
 Mitten hinein.

Und zu Ritter Delorges spottender Weis
 Wendet sich Fraeulein Kunigund:
 "Herr Ritter, ist Eure Lieb so heiss,
 Wie Ihr mirs schwört zu jeder Stund,
 Ei so hebt mir den Handschuh auf!"

Und der Ritter mit schnellem Lauf
 Steigt hinab in den furchbarn Zwinger
 Mit festem Schritte,
 Und aus der Ungeheuer Mitte
 Nimmt er den Handschuh mit keckem Finger.

Und mit Erstaunen und mit Grauen
 Sehens die Ritter und Edelfrauen,
 Und gelassen bringt er den Handschuh zurück.
 Da schallt ihm sein Lob aus jedem Munde,
 Aber mit zaertlichem Liebesblick—
 Er verheisst ihm sein nahes Glück—
 Empfaengt ihn Fraeulein Kunigunde.
 Und er wirft ihr den Handschuh ins Gesicht:
 "Den Dank, Dame, begehrt ich nicht!"
 Und er verlaesst sie zur selben Stund.

Kıral el çırpar tekrar;
 Şimdi ardına kadar açılan demir evden,
 Meydana şimşek gibi iki pars fırlar birden;
 Döğüşmek, parçalamak hırsıyla yana yana,
 Saldırırlar kaplana;
 Kaplan da pençesiyle korkunç bir hamle eder;
 O zaman arslan birden kükreyerek doğrulur,
 Meydan süt liman olur.
 Dolamp çepeçevre,
 Gelip çökerler yere,
 Öldürmek ateşiyle yanan korkunç kediler.

Bu ara ön balkonun kenarında bir yerden,
 Genç ve güzel bir elin tuttuğu bir eldiven,
 Düşüverdi arslanla kaplanın arasına,
 İkisi ortasına!

Matmazel Kunigunde şövalye Delorges'e
 Döndü ve alaylı bir bakışla dedi hemen:
 "Sevginizi göstermek isterseniz herkese,
 Şayet seviyorsanız beni eğer sahiden,
 Gidip eldivenimi getirirsiniz mutlak!"

Bunu duyan şövalye yerinden fırlayarak,
 Merdivenlerden inip korkunç alana daldı;
 Sert, metin adımlarla
 Yürüyüp hızlı hızlı, azgın canavarlarla
 Dolu meydandan kızın eldivenini aldı.

Dehşetle, şaşkın şaşkın bakarken ona herkes,
 Hiç aldırış etmeden yürüdü genç Delorges,
 Götürüp vermek için eldiveni bir sözle.
 Bravo sesleriyle gök çınladı o zaman;
 Dilber Kunigund ise gülümseyen bir yüzle,
 Saadetler vâdeden sevgi dolu bir gözle,
 Karşılıyordu onu süzerek hayran hayran.
 Fakat o eldiveni fırlatarak bu yüze:
 "Matmazel, ihtiyacım yok teşekkürünüze!"
 Deyip yürüdü geçti, kızı terketti o an.

MAENNERWÜRDE

Ich bin ein Mann! Wer ist es mehr?
 Wer's sagen kann, der springe
 Frei unter Gottes Sonn' einher
 Und hüpfе hoch und singe.

Zu Gottes schönem Ebenbild
 Kann ich den Stempel zeigen,
 Zum Born, woraus der Himmel quillt,
 Darf ich hinunter steigen.

Und wohl mir, dass ich's darf und kann!
 Geht's Maedchen mir vorüber,
 Ruft's laut in mir: Du bist ein Mann!
 Und küsse sie so lieber.

Und röter wird das Maedchen dann,
 Und's Mieder wird ihr enge.
 Das Maedchen weiss, ich bin ein Mann,
 Drum wird ihr's Mieder enge.

Wie wird sie erst um Gnade schrein,
 Ertapp'ich sie im Bade?
 Ich bin ein Mann, das faellt ihr ein,
 Wie schrie sie sonst um Gnade!

Ich bin ein Mann, mit diesem Wort
 Begegn'ich ihr alleine,
 Yag'ich des Kaisers Tochter fort,
 So lumpicht ich erscheine.

Und dieses goldne Wörtchen macht
 Mir manche Fürstin holde.
 M i c h ruft sie—habt indessen Wacht
 Ihr Buben dort im Golde!

ERKEKLİĞİN DEĞERİ

Erkek oğlu erkeğim! Var mı bana yan bakan?
Erkeğim diyen kimse, haykırarak göklere
Sıçrasın, yeryüzünde hür ve serbest, korkmadan
Çağırısın türküsünü göğsünü gere gere!

Kendisinin tıpatıp bir örneği olarak
Yaratmış beni Tanrım, elimde beratım var!
İnerim ben gökyüzü zevklerinin saf, berrak
Fıskırdığı pınarın derinliğine kadar!

Ne mutlu benim gibi yapabilen erkeğe!
Bir kızın geçtiğini görür görmez gözlerim,
İçimden bir ses: "Erkek oğlu erkeksin!" diye
Haykırır, ben de koşar, kızı hemen öperim.

Dilber yüzü o zaman kıp kırmızı kesilir,
Tombul göğüs kabarıır, şişer küt küt ederek;
Erkek oğlu bir erkek olduğumu kız bilir;
Tombul göğüs elbette kabaracak, şişecek!

Kim bilir nasıl ağlar, yalvarır için için
Hele onu banyoda bir yakaladım mıydı!
Erkek oğlu erkeğim—Bunu bildiği için,
Böyle yalvarır, ağlar—Yoksa yalvarır mıydı?

Erkek oğlu erkeğim—Karşımdaki kadına,
Bu büyüü sözçüğü söyledim mi, iş tamam!
Sultanın küçük kızı bile vız gelir bana,
Paçavralar içinde meteliksiz de olsam!

Bu altundan sözçüğü duyar duymaz, bir anda,
En dilber prensesler karşımda boyun eğer,
Peşimi bırakmazlar—Gözünüzü açın da,
İyi bakın! Sırmalar içindeki züppeler!

Ich bin ein Mann, das könnt ihr schon
 An meiner Leier riechen,
 Sie braust dahin im Siegeston,
 Sonst würde sie ja kriechen.

Aus eben diesem Schöpferfluss,
 Woraus wir Menschen werden,
 Quillt Götterkraft und Genius,
 Was maechtig ist auf Erden.

Tyrannen hasst mein Talisman
 Und schmetteret sie zu Boden,
 Und kann er's nicht, führt er die Bahn
 Freiwillig zu den Toden.

Den Perser hat mein Talisman
 Am Granikus bezwungen,
 Roms Wollüstlinge Mann für Mann
 Auf deutschen Sand gerungen.

Seht ihr den Römer stolz und kraus
 In Afrika dort sitzen?
 Sein Aug'speit Feuerflammen aus,
 Als saeht ihr Hekla blitzen.

Da kommt ein Bube wohlgenut,
 Gibt manches zu verstehen.
 "Sprich, du haett'st auf Karthagos Schutt
 Den M a r i u s gesehen!"

So spricht der stolze Römersmann
 Noch gross in seinem Falle.
 Er ist nichts weiter als ein Mann,
 Und vor ihm zittern alle.

Drauf taeten seine Enkel sich
 Ihr Erbteil abdrehen,
 Und huben jedermaenniglich
 Anmutig an zu kraehen.

Erkek oğlu erkeğim! Herkes anlayabilir
 Bu gerçeği erkeklik g¼c¼m¼n kokusundan!
 ŐahlanmıŐtır, coŐmuŐtur, haykırır, dipdiridir,
 Kimseye boyun eğmez, muzafferdir her zaman.

Bizleri, insanları, insanlığı yaratan,
 Hayat veren biricik kaynak işte bu sudur;
 Tanrı g¼c¼ ve deha fıŐkırır bu kaynaktan,
 Yery¼z¼nde en g¼c¼l¼ varlık da yalnız budur!

İçimdeki bu tılsım zalimlere diŐ biler,
 Gaddarları tepeler, tutar, yerlere çarpar;
 Şayet bu kutsal iÇi baŐaramazsa eğer,
 Seve seve koŐarak gider ¼l¼me kadar!

Bendeki bu tılsımdı işte İranlıların,
 Çan Çayı kıyısında canlarına okuyan;
 Roma'nın soysuzlaşan, pis hovardalarının,
 Alman topraklarında bir bir g¼z¼n¼ oyan!

Bir zamanlar d¼nyaya, Afrika'ya h¼kmeden
 Eski Romalı cesur, gururlu bir erkekti;
 Korkusuz, sert sert bakan yakıcı g¼zlerinden
 FıŐkırın Şey ateŐti, kıvılcımdı, ŐimŐekti.

Bug¼n bir oğlan gelir neŐe ile karŐıdan,
 Ne demek istediği bellidir g¼l¼s¼nden.
 "Haydi, s¼yle bakalım, g¼zel, civelek oğlan,
 Kartaca kan ağlarken Mari¼s'¼ g¼rd¼n m¼ sen?"

İŞte b¼yle sorardı eski mağrur Romalı,
 Gene de anlı Őanlı! D¼Őm¼Ő olsa da eğer!
 Dipdiri erkekliği onun biricik malı,
 Bundan dolayı herkes onun ¼n¼nde titrer.

Ne yazık, torunları sonra baŐkalaŐtılar;
 Bu Őerefli mirası kaçırıp ellerinden,
 Yaygaracı oldular, toptan soysuzlaŐtılar,
 Çıt kırıldım bir z¼ppe gibi l¼tif, tatlı, Şen.

Schmach dem kombabischen Geschlecht!
Die Elenden, sie haben
Verscherzt ihr hohes Maennerrecht,
Des Himmels beste Gaben.

Und schlendern elend durch die Welt
Wie Kürbisse, von Buben
Zu Menschenköpfen ausgehöhlt,
Die Schaedel leere Stuben!

Wie Wein von einem Chemikus
Durch die Retot' getrieben,
Zum Teufel ist der Spiritus,
Das Phlegma ist geblieben.

Und fliehen jedes Weibsgesicht,
Und zittern es zu sehen—
Und dürften sie, und können nicht,
Da möchten sie vergehen.

Drum fliehn sie jeden Ehrenmann,
Sein Glück wird sie betrüben;
Wer keinen Menschen machen kann,
Der kann auch keinen lieben.

Drum tret' ich frei und stolz einher
Und brüste mich und singe:
Ich bin ein Mann, wer ist es mehr?
Der hüpfte hoch und springe.

Yuh olsun bu piçleşen alçak nesle! Sefiller!
 Ne idüğü belirsiz, hepsi sokak köpeği!
 Erkeklik şerefine kıydılar; çığnettiler
 Tanrının armağanı olan bu kutsal şeyi.

Şimdi de yeryüzünde salınarak gezerler,
 Alıklaşan, sulanan kafaları pek hoştur!
 Çocukların oyduğu bal kabağına benzer,
 Tohuma kaçmış hiyar gibi içi bombostur.

Kimyagerin inbikten çekerek çıkardığı
 Şarap gibi değersiz, tatsız onlardaki su;
 Alkolü uçup gitmiş, sade cibre artığı,
 Üzüm suyu değil de, üzümün pis tortusu!

Bucak bucak kaçarlar kadınlardan alçaklar,
 Ama gene onları görmek için titrerler—
 Bulunca da bu sefer hiç bir şey yapamazlar,
 İşte böyle arzuyla yapıp yapıp giderler.

Bunun için kaçarlar namuslunun yanından,
 Zira onun neşesi bunlara keder verir;
 İnsan yaratamıyan, yapamıyan bir insan,
 İnsanları da sevmez; hayatta bu böyledir.

Bunun için gururla dolaşarak, korkmadan
 Söylüyorum türkümü göğsümü gere gere;
 Erkek oğlu erkeğim!—Var mı bana yan bakan?
 Erkek olan coşmalı, sıçramalı göklere!

WÜRDE DER FRAUEN

Ehret die Frauen! Sie flechten und weben
 Himmliche Rosen ins irdische Leben,
 Flechten der Liebe beglückendes Band,
 Und in der Grazie züchtigem Schleier
 Naehren sie wachsam das ewige Feuer
 Schöner Gefühle mit heiliger Hand.

Ewig aus der Wahrheit Schranken
 Schweift des Mannes wilde Kraft,
 Unstet treiben die Gedanken
 Auf dem Meer der Leidenschaft.
 Gierig greift er in die Ferne,
 Nimmer wird sein Herz gestillt,
 Rastlos durch entlegene Sterne
 Jagt er seines Traumes Bild.

Aber mit zauberisch fesselndem Blicke
 Winken die Frauen den Flüchtling zurücke,
 Warnend zurück in der Gegenwart Spur.
 In der Mutter bescheidener Hütte
 Sind sie geblieben mit schamhafter Sitte,
 Treue Töchter der frommen Natur.

Feindlich ist des Mannes Streben,
 Mit zermalmender Gewalt
 Geht der Wilde durch das Leben,
 Ohne Rast und Aufenthalt.
 Was er schuf, zerstört er wieder,
 Nimmer ruht der Wünsche Streit,
 Nimmer, wie das Haupt der Hyder
 Ewig faellt und sich erneut.

KADINLIĞIN DEĞERİ

Sayınız kadınları! Onlar güller, sümbüller,
 Gökyüzü bahçesinden yeryüzüne serperler.
 Aşkın mutlu bağıyla kucaklayıp eşini,
 Cazibe yağmağını takınarak iffetle,
 Kadındır tutuşturan saf bir elle, dikkatle,
 En güzel duyguların sönmiyen ateşini.

Yararak şu gerçek denen çemberi,
 Erkeğin o çetin gücü her zaman,
 Hırçın bir kuş gibi düşünceleri,
 Uçuşur ihtiras dalgalarından;
 Gözleri hırs ile ufuklar aşar,
 Sükûnet bulamaz kalbi bir yerde,
 Durmadan yıldızlar peşinde koşar,
 Hayaller kovalar hep enginlerde.

Fakat kadın çekici, büyüliyen gözlerle,
 Kaçıp giden erkeği, uyarıcı sözlerle,
 Gerçeğin sınırına geri çağırır tekrar.
 Yuvası anasının küçücük kulübesi,
 Saf, utangaç sözleri ahlâkın tatlı sesi,
 Şefkatli tabiatın sadık kızları onlar.

Yaratmak istiyen erkek durmadan,
 Düşmanca amaçlar peşinde koşar,
 Kabına sığmıyan bu azgın her an,
 Kırıcı bir güçle engeller aşar.
 Yaradır, sonra da bozar, yok eder,
 Tanımaz ateşli isteği sınır,
 Durmadan kessen de yeniden biter,
 Hidra'nın başları gibi dayanır.

Aber zufrieden mit stillerem Ruhme,
 Brechen die Frauen des Augenblicks Blume,
 Naehren sie sorgsam mit liebendem Fleiss,
 Freier in ihrem gebundenen Wirken,
 Reicher als er in des Wissens Bezirken
 Und in der Dichtung unendlichem Kreis.

Streng und stolz sich selbst genügend,
 Kennt des Mannes kalte Brust,
 Herzlich an ein Herz sich schmiegend,
 Nicht der Liebe Götterlust,
 Kennt nicht den Tausch der Seelen,
 Nicht in Traenen schmilzt er hin,
 Selbst des Lebens Kaempfe staehlen
 Haerter seinen harten Sinn.

Aber wie leise vom Zephir erschüttert
 Schnell die aeolische Harfe erzittert,
 Also die fühlende Seele der Frau.
 Zaertlich geaenstigt vom Bilde der Qualen
 Wartet der liebende Busen, es strahlen
 Perlend die Augen von himmlischem Tau.

In der Maenner Herrschgebiete
 Gilt der Staerke trotzig Recht,
 Mit dem Schwert beweist der Szythe,
 Und der Perser wird zum Knecht.
 Es befehden sich im Grimme
 Die Begierden wild und roh,
 Und der Eris rauhe Stimme
 Waltet, wo die Charis floh.

Aber mit sanft überredender Bitte
 Führen die Frauen den Zepter der Sitte,
 Löschen die Zwietracht, die tobend entglüht,
 Lehren die Kraefte, die feindlich sich hassen,
 Sich in der lieblichen Form zu umfassen,
 Und vereinen, was ewig sich flieht.

Fakat alçak gönüllü kadın şöhretten kaçar,
Günlük başarısından memnun çiçekler açar,
Dikkatle, sevgi ile, gayretle yetiştirir;
Çalışmasında hürdür, bağlı fakat engindir,
Bilgi alanlarında erkekten de zengindir,
Sanat çevresindeyse kadın şiir gibidir.

Mağrurdur, eğilmez kimseye asla,
Erkeğin sert kalbi taştandır sanki,
Sevemez içten ve saf bir duyguyla,
Tanımaz aşktaki ilâhî zevki.
Bilmez hiç ruh alış verişini nedir,
Ağlayıp tüketmez o kendisini,
Hayatın savaşı çelikleştirir,
aşlında sert olan düşüncesini.

Fakat rüzgârla coşan büyümlü bir saz gibi,
Birden sarsılır, titrer kadının duyan kalbi,
Derin iniltiyle inler, çarpıma başlar.
Acı çeken yoksul bir varlığın karşısında,
Sevgi dolu benliği burkularak bir anda,
İnci gibi pırıldar kirpiklerinde yaşlar.

Erkeğin daldığı güç alanında,
Kuvvetin sert hakkı hâkim olacak,
Kılıçla saldıran İskit yanında,
İranlı daima esir kalacak.
Ham, kaba, çiğ hırslar kinle, öfkeyle,
Çarpısır azgınca bu bölgelerde;
Eris'in gürliyen sesi de böyle,
Hükmeder Charis'in kaçtığı yerde.

Fakat gönül alıcı sözlerin ricasıyla,
Hükmeder kadın elde bir ahlâk asasıyla;
En korkunç kavgaları yatıştırır kadındır;
Birbirinden öğrenen, düşmanca nefret eden
Güçlere güzel güzel sevmeyi öğreten,
Kaçıran varlıkları barıştıran kadındır.

BOŞ İNANCIN SÖZLERİ

1800 yılında şiirlerin toplu baskısında yayımlanan bu manzume, ilk defa 1798'de Musenalmanach dergisinde basılan, 1955'de Schiller'in 150'nci ölüm yılı dönümü dolayısıyla bölümümüzün çıkardığı Schiller sayısında tercümesini verdiğimiz "İnancın Sözleri" manzumesine bir karşılıktır.

Şair orada insanın akıl ülkesine mensup bir varlık olduğunu söylüyor ve aklın ana prensipleri olan şu üç kutsal inancı bağrında yaşatmasını istiyordu: 1 - Çiğnense dahi yüksek değerini hiç bir zaman kaybetmiyen mutlak hürriyet inancı; 2 - Yalnız hür ve muhtar bir kimsenin aynı zamanda fazilet sahibi olabileceği; ve 3 - Yalnız böyle bir kimsenin, iradesiyle varlığına nüfuz edebildiği bir Tanrı'ya inanabileceği düşüncesi.

İdealist olmakla beraber realiteyi de asla göz önünden uzak tutmayan Schiller, her zaman yaptığı gibi, "Boş İnancın Sözleri" manzumesinde de diyalektik metoda baş vurarak realizmle idealizmi karşılaştırmakta ve "İnancın Sözleri" manzumesinde canlandırdığı saf ve coşkun idealizmin yanlış bir şekilde anlaşılmasını önlemeye çalışmaktadır.

Kötünün günün birinde yeryüzünden tamamen kalkacağını ummak veya fazilet sahibi kimselerin aynı zamanda dünya nimetlerine de kavuşacağını sanmak ve yahut insanların sonsuz ve kesin hakikati bir gün tamamiyle meydana çıkaracaklarını beklemek, boş hayaller peşinde koşmak, "gölgeleri" yakalamıya çalışmak demektir. Zira bu ideallere realitede hiç bir zaman arzulandığı şekilde rastlanmaz. Bununla beraber iyi bir insan ümit, inanç ve güvencini hiç bir zaman kaybetmemeli, bunları kendi öz bağrında yaşatıp gerçekleştirme çalışmalıdır. O zaman bunlar gerçekten var olurlar. Goethe'ye yorulan bir sözün dediği gibi: "Her insan kendi evinin önünü temizlese, bütün şehir tertemiz olur." Tıpkı bunun gibi Schiller de, gayet realist bir görüşle diyor ki, her insan iyilik, fazilet ve hakikat duygularını, başkalarında arayacağı, başkalarından bekleyeceği yerde, kendi içinde, kendi öz bağrında yaşatıp gerçekleştirecek olsa, insanlık ideal duruma kendiliğinden yükselir:

Bir ahmak ancak gider onu dışarda arar,
Onu yaratan sensin, o senin içinde var.

ELDİVEN

“Eldiven” baladı 1797 yılında yazılmış ve 1798 yılında yayımlanmıştır. Schiller konuyu “Essays historiques sur Paris de Monsieur de Saint Foix” (4’üncü baskı 1766) isimli eserin “Rue des lions, près Saint-Paul” adını taşıyan bölümünde aşağıdaki şekilde bulmuştur: (Burada kiralın küçük ve büyük arslanlarının hapsedildiği bina ve avlular bulunduğu için bu yere “Arslanlar Sokağı” adı verilmişti. Kral 1’inci François bir gün arslanların boğuşmasını seyrederek eğlenirken madamlardan biri eldivenini düşürür ve şövalye Delorges’e: “Şayet bana her gün yemin üstüne yemin tekrarladığınız sevginize inanmamı isterseniz, gidip eldivenimi alıp getirin!” Delorges hemen aşağıya inerek korkunç canavarların ortasından eldiveni alır ve getirip madamın yüzüne fırlatır. Ondan sonra da bütün rica ve yalvarmalarına rağmen kadınla bir daha görüşmek istemez.)

Schiller dostu Goethe’ye yazdığı bir yazıda bu baladın “Dalgıç’ın bir eşi” olduğunu söylemiş, Goethe de bu benzetisi çok yerinde bularak: “Eldiven, gerçekten Dalgıç’a eş olacak kadar güzel! Bunun değeri öbürkünün de değerini bir kat daha arttırıyor!” demiştir. Gerçekten her iki baladda da kahramanların karşısına iki üstün tabiat kuvveti çıkmakta, biri korkunç bir girdabın, öbürü ise kana susamış canavarların yarattığı ölüm tehlikesi ile karşı karşıya gelmektedirler. Aynı zamanda her iki vakanın motifini de sevgi ve şeref kavramları teşkil etmektedir. Dalgıç şerefini kurtararak mükâfatını kazanır ve fakat sevginin mükâfatını kazanmak için atıldığı mücadelede mahvolur. Cesaretinden şüphe edilen Delorges ise hayatını tehlikeye koyarak şerefini kurtarır ve fakat sevgi gibi en kutsal bir duyguyla alay eden değersiz bir kadına hak ettiği cezayı vererek ihtirasını yemesini bilir.

Şairin dostu Körner’in bir “Hayvan ve şövalyelik piyesi” adını verdiği bu balad, olayın çeşitli saffalarına uygun gelen metrik özelliği, yerinde ve zengin kafiyeleleri, insan ve hayvan psikolojisini belirten sahneleir bakımından büyük bir değer taşımaktadır. Bilhassa boğuşmaya hazırlanan hayvanlar plâstik bir şekilde gözlerimiz önünde canlanmakta, hayvanların kralı unvanını haklı olarak taşıyan arslanların, şahane diyebileceğimiz sakın, ağır ve ölçülü hareketlerine mukabil kaplan ve parsların ateşli, öfkeli ve kavgacı karakteri gerek vezin ve kafiye ve gerekse uygun kelimelerin seçilmesi sayesinde

mükemmel bir şekilde belirtilmekte, ayrı ayrı kısımlar arasındaki bağlantı, aslında ve tercümesinde, kafiye vasıtasıyla sağlanmaktadır.

Baladın 1798'deki ilk baskısında sondan üçüncü mısra: "Ve şövalye derin bir reverans ile der ki" şeklindeydi. Fakat konuyu olduğu gibi işliyen Schiller, 1800 baskısında bu mısraı değiştirmiş ve: "Fakat o eldiveni fırlatarak yüzüne" şekline koymuştur. Bu olay hakkında dostu Böttiger'e şöyle yazıyor: "Hikâyenin aslında şövalyenin yaptığı kaba hareket açıkça belirtildiğine göre bir Alman şairinin de bir Fransız edebiyatçısı gibi yazmasında bir mahzur görmedim!"

ERKEKLİĞİN DEĞERİ

Asıl adı "Kastraten und Maenner=Erkekler ve Hadımlar" olan ve önceleri dörder mısralık 29 kıtadan meydana gelen bu manzume 1803 yılında tekrar yayımlandığı zaman, 8 kıtası bırakılarak 21 kıtaya indirilmiştir. Tercümemizi manzumenin bu son şeklinden yaptık.

Şturm ve Drang cereyanının tesiri altında yazılan ve gerçek erkeklığı, kuvvet ve cesareti, metanet ve iktidarı öven, iktidarsızlık ve soysuzlaşmayı yerin dibine batıran bu eser, "Haydutlar" dramında rastladığımız aynı âsî ve coşkun ruhu taşımakta, ve her şeyden önce bu dramın kahramanı genç haydutlar reisi Karl M o o r' un "Hadımlar Yüzyılı" adını verdiği kendi yaşadığı devir hakkındaki büyük monoloğu ile çok yakından bir benzerlik göstermektedir.

Şaire göre, Romalıları soysuzlaştıran, Cermenler karşısında yenilmelerine sebep olan şey, "pis hovardalık", şehvet ve ihtiras düşkünlüğü olmuştur. Eski Romalı erkek oğlu erkekti. Kendilerini erotik zevklere kaptıran, kadınların elinde oyuncak olan ve bu suretle enerjilerini, erkeklik güçlerini kaybeden sonraki Romalıları'da ise ne hürriyet sevgisi ve ne de zalimlere karşı çarpışmak gücü kalmamıştı.

Schiller bu manzumede asıl kendisinin içinde yaşadığı topluluğu ve siyasî durumu hicvetmekte, saraylarda zevk ve safa içinde millet sırtından geçinen kiral ve prenslerle, soysuzlaşan asilzadelere karşı cephe almaktadır. Bilindiği gibi, Büyük Fransız İhtilâli'ni de doğurmuş olan bu sebepler, Şturm ve Drang cereyanının da işlediği en

önemli konulardı. Bugün pek okunmayan bu manzume gerek devri ve gerekse devrindeki edebî ve sosyal görüşleri canlandırması bakımından tarihî bir değer taşımaktadır.

KADINLIĞIN DEĞERİ

1795 yılında tamamlanan bu manzume ilk olarak 1796'da Musenalmanach dergisinde yayımlanmış ve 1800 yılında yapılan toplu baskı için yeniden işlenerek kısaltılmış ve 118 mısradan 56 mısraa indirilmiştir. Tercümemizi bu son şekilden yaptık.

Bu manzumenin yazılmasına sebep, Humboldt'un Horen dergisinde yayımladığı "Über den Geschlechtsunterschied und dessen Einfluss auf die organische Natur=Cinsler arasındaki fark ve bunun organik tabiat üzerine tesiri" ile "Über die maennliche und weibliche Form=Erkek ve Kadın varlıkları üzerine" isimli yazılar olmuştur. Schiller daha önceleri "Über Anmut und Würde=Letafet ve Şeref hakkında" adını taşıyan felsefî yazıda da bu konuyu yakından işlemiş, kadın ve erkeğin karşılıklı durumlarını belirterek aralarındaki büyük fark üzerinde durmuştu. Sonraları bu felsefî ve teorik düşünceleri, âdeti olduğu üzere kısa ve edebî bir şekle sokarak "Kadınlığın Değeri" manzumesinde işlemiştir. Eser J. F. Reichardt tarafından bestelenmiş ve bu beste yukarıda adı geçen Musenalmanach dergisinde manzume ile birlikte yayımlanmıştır.

Eserin kuruluşuna göre kadın ve erkek varlıkları, Schiller'in olgunlaşan düşüncelerine ve idealist görüşlerine uygun olarak, ikişer ikişer kıtalar halinde ve diyalektik bir şekilde karşılaştırılmaktadırlar. Bu çeşitli kıtalar aynı zamanda, kadın veya erkeğin değişik varlığına uygun olarak bazı vezin özellikleri de gösteriyorlar. Tercümede de bu özellikleri, Türk prosedisine uydurarak, mümkün olduğu kadar belirtmeye çalıştık. Ruhunda doğuştan var olan derinlik ve sessizliği dış şekliyle de göstermek amacıyla, kadın varlığını işleyen mısralar için 7-7 lik hece veznini seçtik. Buna karşılık erkek varlığını belirtenleri, ruhundaki faaliyet ve mücadele duygularını göstermek için, daha kısa bir şekille, 3-3-5 lik hece vezniyle yazdık.

İlk kıta, daha başlangıçta manzumenin konusunu belirtmek ve

kadının değerini bütün derinlik ve önemiyle gözlerimiz önünde canlandırmak amacıyla yazılmış heyecanlı bir övgüdür. Ondan sonra gelen ve ikişer ikişer kurulmuş olan kıtaların birincisi erkeğe ait olup onun özelliklerini belirtmekte, buna karşılık, her defasında "Fakat" sözüyle başlayan kıtalar ise kadının erkekten olan ayrılığını göstermektedir. Kadın ve erkek varlıkları arasındaki fark bu suretle diyalektik bir şekilde gözlerimiz önüne serilmiş oluyor.

Schiller'e göre erkek ihtiras ve mücadele âleminde yaşar; her an macera peşinde koşar. Kadın ise ahlâk, güzellik ve fazilet duyguları içinde, kendi sessiz ve derin âleminde, ailenin dar ve fakat ulu çevresinde yaşamaktadır. Kadın hakkındaki bu görüş, Goethe'nin Tasso ve Iphigenie dramlarında da rastladığımız, klâsik cereyanın görüşüdür. Bütün kıtalar, manzumenin sonuna kadar bu görüşü ve, bazı ufak değişmelerle, aynı esas motifi tekrarlarlar.

Schiller bu karşılaştırmayı yaparken bazı mübalâğalara kaçmıştır. Bilhassa kadın, idealist şairin klâsik görüşlerine uygun olarak fazlaca idealize edilmiş, hattâ bazan realiteye aykırı bir durumda gösterilmiştir. Fakat bunu, yukarıda dediğimiz gibi, klâsik cereyanın kadın hakkındaki düşünceleri ile ilgili olarak kabul etmek lâzımdır. "Kadınlığın Değeri" manzumesi, gençliğinde, Sturm ve Drang cereyanının görüşlerine uygun olarak, erkekliği aşırı bir şekilde övmek için yazdığı "Erkekliğin Değeri" manzumesi ile karşılaştırılırsa, şairin Sturm ve Drang'dan klâsik cereyanın idealizmine doğru geçirmiş olduğu ruh ve fikir gelişmesi kendiliğinden meydana çıkar. Gençlikteki azgın ve coşkun duygular, âsî ruh, durulmuş, yerini güzellik, ölçü ve insanlık düşünceleri almıştır.